

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для підготовки виступів у дитячих дошкільних та
шкільних закладах з питань профілактики злочинів
серед неповнолітніх та попередження втягнення
неповнолітніх у злочинну діяльність

Зміст

Сторінка

1.	Вступ	
2.	Поняття, о знаки і функції правового виховання	
3.	Система і механізм правового виховання	
4.	Підготовка та проведення занять з правового виховання	
5.	Пам'ятка для школярів	
6.	Відповідальність неповнолітніх, згідно з Кримінальним та Адміністративним кодексами України	
7.	Твої права та обов'язки в тому випадку, якщо тебе затримали працівники міліції	
8.	Наркоманія в підлітковому середовищі	
9.	Попередження втягнення неповнолітніх у злочинну та іншу протиправну діяльність дорослими особами	

КИЇВ-2006

I. Вступ

Формування людини, як відомо, починається з дитинства. В молоді роки закладається основа не тільки відповідних знань, але й норм поведінки, звичок, потреб особи. Виховання молодого покоління - це виховання майбутнього кожної держави, і майбутнє залежить не тільки від рівня професійної підготовки цього покоління, але й від його моральних якостей.

Нестача спілкування, емоційна незадоволеність, яку діти нерідко відчувають у власних родинях, потреба у належності до референтної групи, можуть бути частково компенсовані уважним, доброзичливим ставленням педагогів та працівників органів внутрішніх справ під час проведення правового виховання дітей. Комфортне почуття в школі, де дитина проводить значну частину свого часу, є умовою її успішної соціалізації.

II. Поняття, ознаки і функції правового виховання

Відповідно до ст. 5 Закону України від 24 січня 1995 року „Про органи і служби у

справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх" та постанови Кабінету Міністрів України від 8 липня 1995 року № 502 „Про створення кримінальної міліції у справах неповнолітніх" - кримінальна міліція у справах не повнолітніх зобов'язана брати участь у правовому вихованні неповнолітніх.

Правове виховання - це цілеспрямований постійний вплив на людину з метою формування у неї правової культури і активної правомірної поведінки.

Кінцевим результатом правового виховання є реальні справи, вчинки в сфері правових відносин, які свідчать про дієвість правового виховання.

Основна мета правового виховання - дати людині необхідні в житті юридичні знання і навчити її поважати закони і підзаконні акти та додержуватися їх, тобто сформувати достатньо високий рівень правової культури, здатний значно зменшити кількість правопорушень. Кожна людина, знаючи свої права і обов'язки, може грамотно захищати себе від незаконних дій з боку юридичних органів, що застосовують право.

Ознаки (рисни) правового виховання:

- 1) будується на засадах системи норм права;
- 2) припускає впровадження в правосвідомість виховуваних складових елементів упорядкованих суспільних відносин - дозволянь, зобов'язувань, заборон (поєднуючись у процесі функціонування права із заходами державного

забезпечення, дозволяння, зобов'язування, заборони перетворюються на первинні засоби правового регулювання, які створюють умови для здійснення правомірної поведінки);

3) спирається на можливість застосування примусової сили держави через покладання юридичної відповідальності на правопорушників;

4) охоплює суб'єктів права, які не тільки додержуються правових норм, а й є схильними до правопорушень та порушили ці норми;

5) здійснюється за допомогою спеціальних правовиховних способів і засобів;

6) здійснюється вихователями, що, як правило, мають юридичну освіту або спеціальну юридичну підготовку, працівниками правоохоронних органів.

Сутністю правового виховання є формування правової настанови на узгодження прагнень і сподівань особи з інтересами і сподіваннями суспільства, тобто, процес вироблення непохитних правових ідей і принципів у правосвідомості виховуваних, формування правової культури.

Зміст правового виховання - це процес цілеспрямованого і систематичного впливу на правосвідомість особи (групи) за допомогою сукупності (комплексу) правовиховних заходів, певних способів і заходів, які має у своєму розпорядженні суспільство.

Функції правового виховання:

1) передача виховуваним (учням) певної суми й правових знань, навичок, умінь;

2) формування правових ідей, почуттів, переконань у правосвідомості виховуваних, вироблення правової настанови на правомірну поведінку.

Правове виховання відбувається в правовому колі, у врегульованих правом сферах суспільних відносин.

Не слід плутати правове виховання і правове регулювання, хоча вони і є взаємозалежними. Об'єктом правового регулювання є, головним чином, відносини - вольові акти поведінки особи, а об'єктом правового виховання, виховною функцією права - її свідомість: думки, почуття, уявлення. Це не означає, що правосвідомість особи не зазнає впливу правового регулювання і його механізму. Але цей вплив є другорядним відносно поведінки особи, її вчинків.

III. Система і механізм правового виховання

Правове виховання має свою систему, механізм, стадії.

Система правового виховання - це сукупність основних частин (елементів) правовиховного процесу, яка забезпечує його певний порядок і організацію. Систему правового виховання складають такі елементи:

1) суб'єкти - державні органи, організації, спеціально уповноважені державою особи, які здійснюють правовиховну діяльність;

2) об'єкти - виховувані громадяни (учні) або громадські групи;

3) сукупність правовиховних заходів, певних способів і засобів. Правовиховні заходи можна зобразити у вигляді сукупності способів і засобів правового виховання.

Способи правового виховання:

- правова освіта (або інакше: правовий всеобуч); - правова пропаганда;

- юридична практика державних органів та інших організацій

(наприклад,

правовиховна діяльність органів внутрішніх справ).

IV. Підготовка та проведення занять (уроків) з правового виховання

Проведення занять розраховано на озброєння учнів практичним й життєво

значущими правовими знаннями, уміннями й навичками щодо права і закону, формування поваги до законів та правосвідомої поведінки учнів. Заняття передбачають вивчення таких тем:

- *знайомтесь, міліція* (якими є основні завдання міліції в державі; які права має міліція для виконання своїх обов'язків; як міліціонери виконують свої обов'язки; яким й є основні підрозділи міліції; яка людина може стати міліціонером); - *твій дзвінок у міліцію* (у яких випадках слід звертатися у міліцію; у який спосіб можна звернутися до працівників міліції; як звернутися до міліції усно і за телефоном); *твоя безпека - у твоїх руках* (жертвами яких саме злочинів стають люди внаслідок своєї необачності, неувважності, недбалості; як уберегтися від квартирних крадіжок; що робити неповнолітньому, коли він сам удома; що робити, якщо ти опинився наодинці з і зловмисником);

- *якщо тебе зупинив міліціонер* (що таке затримання; якими є обов'язки міліції при затриманні неповнолітніх; як поводити себе, якщо вас зупинили (затримали) міліціонери);

злочин і покарання (які правопорушення є злочинами; які покарання накладаються за вчинення злочинів; якими є особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх; якими можуть бути наслідки злочинів).

Кожне заняття (урок) розпочинається очікуваними результатами, яких слід досягти під час його проведення. Вони представлені як конкретні знання, уміння й навички, яких повинні набути учні. На початку кожного заняття ці результати мають бути доведені (прочитані) до учнів. Наприкінці уроку слід за допомогою бесіди перевірити, чи досягнуто очікуваних результатів.

Хід кожного заняття розподілено на вступну, основну та заключну частини. У кожній частині представлені діяльність викладача та учнів на занятті з приблизним розрахунком часу на виконання того чи іншого завдання. Більшість занять розраховано на 45 хвилин.

Надзвичайно важливою є заключна частина заняття (уроку) - резюме, у якому за допомогою відповідних запитань викладач має перевірити, чи досягнуті очікувані результати заняття.

Найкраще заняття ви зможете провести, якщо:

- зосередити увагу на найбільш важливих знаннях і вміннях учнів, які сприяють досягненню мети і завдань курсу;
- на кожному занятті підтримуватимете різноманітність думок учнів, їх відкритість;
- використаєте максимальну кількість діалогових методів навчання;
- встановите тісні зв'язки з педагогічним колективом школи і він допомагатиме вам у підготовці та організації занять.

Складовим й вашого успіху на заняттях є:

- тісна співпраця з учителями;
- наявність чіткого, зрозумілого для вас плану заняття;
- застосування на заняттях вашого особистого досвіду;
- налагодження добрих стосунків з учнями й;
- створення на заняттях атмосфери взаємної довіри й поваги;
- встановлення зворотного зв'язку;
- попередня домовленість з учнями відносно правил їхньої поведінки на ваших заняттях;
- щирі заохочення учнів;

- ваше прагнення залишитися самим собою;
продовження спілкування з учнями на - життєві теми, що їх цікавлять, поза межами заняття і поза стінами класної кімнати. Є декілька умов, дотримання яких, сприятиме вашому/успіху при проведенні занять:

- поважайте учнів та їх думки;
- не забувайте про почуття гумору й посмішку;
- не використовуйте жаргон або спеціальні терміни, не розповідайте довгих історій із власного досвіду;
- замість зауваження відносно дисципліни спробуйте зацікавити учня запитаннями чи завданнями;
- вітайтеся з дітьми під час зустрічі поза класом і навчальним закладом, це сприятиме гарним стосункам;

Засоби правового виховання:

- нормативно-правові акти, акти застосування норм права;
- ознайомлювальні і роз'яснювальні матеріали про правові акти в пресі (рубрики типу «Правова освіта», «Юридичний всеобуч», «Консультації юрист», «Запитуйте — відповідаємо»);
- правові радіо і телевізійні журнали типу «Право», «Закон» та інші;
- юридичні газети, метою яких є поширення правових знань;
- організаційно-освітні: прес-конференції, брифінги, зустрічі, лекції, бесіди, семінари, вечори питань і відповідей, консультації та ін.

ПАМ'ЯТКА для школярів

Шановні діти !

Сучасна людина живе у складному світі, який постійно змінюється та потребує від нього великих знань, вмінь та досвіду. Кожної хвилини у країні, місті, районі стаються неприємні, часто трагічні події, які забирають здоров'я та життя людей. Дуже часто страждають більш непередбачувані до життя, довірливі, наївні, недосвідчені або дуже самовпевнені діти.

Використовуючи відсутність у них досвіду, злочинці скоюють шахрайства, квартирні крадіжки, зґвалтування та інші злочини проти особи.

Додержання нижче зазначених порад та рекомендацій надасть Вам можливість уберегтися від біди.

Якщо ти опинився вдома без батьків, нікому чужому або малознайомому не відчиняй двері.

На питання чужих людей, чи є тато, мама, краще відповісти, що батьки зараз відпочивають вдома.

На телефонні дзвінки із запитаннями, чи є, та коли повернуться батьки з роботи, потрібно відповідати, що вони зайняті, та запитати, кому та куди їм потрібно зателефонувати.

Не запрошуй додому малознайомих хлопчиків та дівчаток ні під яким приводом.

Не вихваляйся перед оточуючими про те, які є у вашій квартирі дорогі речі.

Дуже правильно роблять хлопчики та дівчатка, які знайомлять батьків зі своїм й друзям й та товаришам й.

Не лякайся, якщо, знаходячись вдома, почуєш, що хтось намагається відчинити вхідні двері, а голосно спитай „Хто там?“. Якщо двері продовжують відчиняти чужі

люди - буде правильним зателефонувати „02" та викликати міліцію, точно вказавши адресу, після чого з балкону або з вікна покликати сусідів або оточуючих на допомогу.

Виходячи з дому, не забувай зачиняти балкон та вікна, особливо, якщо мешкаєш на нижніх поверхах.

Не залишай в дверях записок - це привертає увагу сторонніх.

Будь уважним з ключами від квартири - не губи, не залишай під половичком, у поштовому ящику та у інших місцях.

У разі, якщо ти загубив ключі або не пам'ятаєш, де залишив ключі, важливо одразу повідомити батьків та замінити замки в дверях.

На вулиці будь уважним та обережним. Переходь проїзну частину тільки на зелений сигнал світлофора або на визначеному пішохідному переході. Пам'ятай, що автомобіль по вулицях міста рухається зі швидкістю 60 км/год, тому водій не завжди може попередити нещастя, якщо ти порушив правила дорожнього руху.

Не стій поряд з автомобілем, що зупинився - це небезпечно.

Не сідай до незнайомих в автомобіль покататися, навіть якщо дуже хочеться або ти запізнився.*

Якщо незнайомі запросили послухати музику, подивитися відеофільми, погратися із собакою (може бути й інший привід), не поспішай погоджуватися, передтим обов'язково порадься з батьками або вчителями.

Не можна заходити до ліфту наодинці з незнайомою особою.

Не треба на вулиці розмовляти з п'яними, навіть знайомими людьми. оскільки нетверезий чоловік дуже змінюється, його вчинки можуть бути непередбачуваними й та жорстокими й.

Необхідно знати, що все нове, незнайоме приховує в собі небезпеку. Незнайомі предмети - пакети, банки, пляшки ні в якому разі не можна відкривати, нюхати, збирати, кидати в полум'я. В них можуть бути отруйні речовини (рідина, порошок або газ), які можуть потягти тяжкі отруєння, вибухи.

Не бери сірники, не розводь багаття, не вмикай незнайомі електроприлади, не роби самостійно всілякі досліди при відсутності батьків.

Якщо в дворі або біля школи хлопчики вимагають гроші, намагайся запевнити їх, що грошей в тебе немає, та повідом про цей випадок батьків та працівників міліції.

Не бери із собою великої суми грошей, однак, якщо раптово такі гроші опинилися в кишені, нікому не розповідай про це.

Якщо відчуваєш, що тебе переслідують, зайді до найближчого магазину, іншої установи або попроси дорослого перехожого довести тебе додому. Щоб не сталося з тобою, твоїми близькими, звертайся до міліції, де завжди знайдеш добру пораду та допомогу.

Шановні учні, дякую за увагу.

Тепер Ви можете поставити мені запитання...

Тема:

Відповідальність неповнолітніх

Шановні учні!

Знання Кримінального кодексу України завжди знадобляться Вам у житті, бо інколи людина може скоїти дії, які є порушенням закону, не уявляючи, яка відповідальність за це передбачена, або думаючи, що все минеться. В якій би ситуації Ви не опинились, пам'ятайте три правила:

1. Бережи своє життя!
2. Бережи своє здоров'я!
3. Не вступай у конфлікт із Законом!

Пропонуємо Вам уважно прослухати основні витяги з Кримінального кодексу України, що стосуються відповідальності неповнолітніх і будемо впевнені, що вони ніколи не будуть застосовані саме до Вас.

Стаття 11. Поняття злочину

1. Злочином є передбачене КК України суспільне небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.
2. Не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого КК України, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Стаття 12. Класифікація злочинів

1. Залежно від ступеня тяжкості злочини поділяються на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі.
2. Злочином невеликої тяжкості є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше двох років, або інше, більш м'яке покарання.
3. Злочином середньої тяжкості є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше п'яти років.
4. Тяжким злочином є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше десяти років.
5. Особливо тяжким злочином є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі.

Стаття 22. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність

1. Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістнадцять років.
2. Особи, що вчинили злочини у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за умисне вбивство (статті 115-117), посягання на життя державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, представника іноземної держави (статті 112, 348, 379, 400, 443), умисне тяжке тілесне ушкодження (стаття 121, частина третя статей 345, 346, 350, 377, 398), умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (стаття 122, частина друга статей 345, 346, 350, 377, 398), диверсію (стаття 113), бандитизм (стаття 257), терористичний акт (стаття 258), захоплення заручників (статті 147 і 349), зґвалтування (стаття 152), насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом (стаття 153), крадіжку (стаття 185, частина перша статей 262, 308), грабіж (статті 186, 262, 308), розбій (стаття 187, частина третя статей 262, 308), вимагання (статті 189, 262, 308), умисне знищення або пошкодження майна (частина друга статей 194, 347, 352, 378, частини друга та третя статті 399), пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (стаття 277), угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна (стаття 278), незаконне заволодіння транспортним засобом (частини друга, третя статті 289), хуліганство (стаття 296).

Стаття 98. Види покарань

1. До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі основні види покарань:
 - 1) штраф;
 - 2) громадські роботи;
 - 3) виправні роботи;
 - 4) арешт;
 - 5) позбавлення волі на певний строк.
2. До неповнолітніх можуть бути застосовані додаткові покарання у виді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Стаття 115. Умисне вбивство

1. Вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині, - карається позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років.

2. Умисне вбивство:

- 1) двох або більше осіб;
- 2) малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності;
- 3) заручника;
- 4) вчинене з особливою жорстокістю;
- 5) вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб;
- 6) з корисливих мотивів;
- 7) з хуліганських мотивів;
- 8) особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку;
- 9) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 10) поєднане із залякуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом;
- 11) вчинене на замовлення;
- 12) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 13) вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116-118 КК України, - карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна у випадку, передбаченому пунктом 6 частини другої цієї статті.

Стаття 152. Зґвалтування

1. Зґвалтування, тобто статеві зносини із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або з використанням безпорадного стану потерпілої особи, - карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.
2. Зґвалтування, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 153-155 КК України, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.
3. Зґвалтування, вчинене групою осіб, або зґвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього - карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років.
4. Зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, а також зґвалтування малолітньої чи малолітнього - карається позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.

Стаття 185. Крадіжка

1. Таємне викрадення чужого майна (крадіжка) - карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до трьох років.
2. Крадіжка, вчинена повторно або за попередньою змовою групою осіб, - карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на

той самий строк.

-

3. Крадіжка, поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдала значної шкоди потерпілому, - карається позбавленням волі на строк від трьох до шести років.
4. Крадіжка, вчинена у великих розмірах, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.
5. Крадіжка, вчинена в особливо великих розмірах або організованою групою,

карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

Стаття 186. Грабіж

1. Відкрите викрадення чужого майна (грабіж) - карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до чотирьох років.
2. Грабіж, поєднаний з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або з погрозою застосування такого насильства, або вчинений повторно, або за попередньою змовою групою осіб, - карається позбавленням волі на строк від чотирьох до шести років.
3. Грабіж, поєднаний з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдав значної шкоди потерпілому, - карається позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років.
4. Грабіж, вчинений у великих розмірах, - карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років.
5. Грабіж, вчинений в особливо великих розмірах або організованою групою, - карається позбавленням волі на строк від восьми до тринадцяти років із конфіскацією майна.

Стаття 190. Шахрайство

1. Заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою (шахрайство) -

13

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними й роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Шахрайство, вчинене повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або таке, що завдало значної шкоди потерпілому, - карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк від одного до двох років, або обмеженням

волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

3. Шахрайство, вчинене у великих розмірах, або шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки, - карається позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

4. Шахрайство, вчинене в особливо великих розмірах або організованою групою, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією майна.

А тепер декілька слів про адміністративну відповідальність

Стаття 9. Поняття адміністративного правопорушення

Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені КУпАП, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

Стаття 12. Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність
Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Стаття 13. Відповідальність неповнолітніх

До осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 24-1 КУпАП.

У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44, 51, 121-127, частинами першою і другою статті 130, частиною другою статті 156, статтями 173, 174, 185, 190-195 КУпАП, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. З урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб (за винятком осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтею 185) можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені статтею 24-1, КУпАП.

Шановні учні, дякую за увагу.

Тепер Ви можете поставити мені запитання...

15

Тема:

Твої права і обов'язки у тому випадку якщо тебе затримали працівники міліції

Шановні учні, в житті кожної людини відбуваються різні події та ситуації в яких

можете опинитися і ви. Що робити і що говорити, коли Вас затримали працівники міліції? Цікаво? Тоді уважно слухайте і запам'ятовуйте.

Затримати Вас можуть у двох випадках: по - перше, за скоєння адміністративного правопорушення (ст. 262, 263 КУпАП), по-друге, за підозрою у вчиненні злочину (ст. 106 КГЖ).

Адміністративне затримання може бути у таких випадках:

1) Ви скоїли правопорушення, а у Вас немає документа, який посвідчує особу (це може бути учнівський або студентський квиток, паспорт тощо) і немає свідків, які б повідомили про Вас потрібні дані;

2) коли до Вас вичерпано всі інші заходи, а ви не припиняєте своїх протиправних дій.

Цьому присвячено цілу главу КУпАП (20) «Адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей і документів».

Адміністративне затримання суттєво обмежує права громадян, у зв'язку з чим важливе точне додержання його строків. Як правило, воно не може перевищувати трьох годин. Це загальна норма. Більш тривалі строки адміністративного затримання може бути встановлено тільки законодавчими актами. Так, п. 5 ст. 11 Закону України «Про міліцію» передбачає можливість затримання порушника на строк до трьох діб, якщо необхідно встановити його особу або з'ясувати обставини правопорушення.

Доставлення порушника в міліцію можуть здійснювати всі працівники міліції. Право на доставлення, таким чином виникає за наявності зазначених у законі умов, а саме:

1) дії особи повинні мати ознаки адміністративного правопорушення, про вчинення якого обов'язково складається протокол;

2) повинні бути обставини, які перешкоджають складенню протоколів на місці вчинення правопорушення. Отже, осіб, які вчинили адміністративні порушення, можуть затримати для складання протоколу або розгляду справи по суті, якщо ці питання не можуть бути вирішені на місці, - на строк до трьох годин, а у необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокуророві протягом 24 годин з моменту затримання.

Строк адміністративного затримання обчислюється, як правило, з моменту доставлення порушника. Особливий порядок обчислення строку адміністративного затримання встановлено для правопорушників, які перебувають у стані сп'яніння. Час їх перебування до витвердження в приміщенні органу внутрішніх справ в строк адміністративного затримання не зараховується, цей строк обчислюється лише з моменту витвердження зазначених осіб.

Про адміністративне затримання обов'язково має складатися протокол, який крім виконання функцій джерела доказів у справі про адміністративне правопорушення забезпечує також законність і обґрунтованість застосування цього заходу. Зміст протоколу визначено у ст. 261 КУпАП, згідно з якою, в ньому зазначається час й місце його складення, посада, прізвище, ім'я та по - батькові особи, яка склала протокол, відомості про особу затриманого, час і мотив затримання. Протокол підписується особою, яка його склала, і затриманим. Якщо є останній відмовляється це зробити, в протоколі робиться відповідний запис.

Набагато гірше, якщо вас хочуть затримати за підозрою у вчиненні злочину, тобто по ст. 106 КПК України.

Крім доставлення осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, працівники міліції мають право доставляти в міліцію осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів.

Так, в п. 140 Статуту патрульне - постової служби міліції передбачено, що наряди доставляють в міліцію осіб, за наявності однієї з таких підстав:

- 1) коли цю особу застали при вчиненні злочину, або безпосередньо після його вчинення;
- 2) коли очевидці, в тому числі й потерпілі, прямо вказують на дану особу, як на таку, що вчинила злочин;
- 3) коли на підозрюваному або на його одязі, при ньому або в його житлі буде виявлено явні сліди злочину.

Згідно ст. 106 КПК України Вас мають право затримувати, коли ви намагаєтесь втекти, або коли Ви не маєте постійного місця проживання, або коли не встановлена Ваша особа.

Факт доставлення реєструється в Книзі обліку осіб, доставлених до міськрайліноргану. У випадку необґрунтованого -доставлення громадянина, оперативний черговий міськрайліноргану зобов'язаний негайно звільнити особу, про що також робиться позначка в Книзі.

Затримання, як правило, припускає особистий обшук затриманої особи, і в цьому для Вас таїться величезна небезпека. Тому, до того, як міліціонер прийметься Вас обшукати, негайно виверніть кишені свого одягу, звернувши на цю дію увагу понятих. Адже все завдання понятих полягає тільки в тому, щоб своїми підписами підтвердити дійсність проведення обшуку, зміст здійснених під час обшуку дій і встановлення конкретних фактів, отриманих при обшуку. Пам'ятайте, залучення в якості понятих працівників міліції, не допускається. Огже, особистий огляд проводиться працівником міліції однієї статі з порушником і в присутності двох понятих цієї ж статі. Особистий огляд без понятих не допускається. Зрозуміло, що дані, одержані під час такого огляду, доказового значення мати не повинні.

Засвойте, що для затримання Вас як особи, підозрюваної у вчиненні злочину, цілком достатньо ст. 106 КПК України, але Ви ще не обвинувачений, Ви -підозрюваний.

Наголошуйте на тому, щоб при самому затриманні був присутній адвокат (представник ваших інтересів у правозахисті). Згідно зі ст. 48 КПК України до першого допиту Ви маєте право побачитись зі своїм захисником і поговорити з ним віч-на-віч.

17

На який термін вас можуть затримати? Без постанови судді Вас мають право тримати три доби - 72 години. Необхідно мати на увазі, що відлік часу затримання ведеться з моменту складання протоколу про затримання, тому вимагайте, щоб він був складений негайно, одразу після Вашого затримання. Копія протоколу з переліком прав та обов'язків вручається затриманому і направляється прокурору. При складанні протоколу про затримання, слідкуйте за тим, щоб були чітко вказані причини обмеження Вашої особистої свободи, і Ви не повинні доводити свою невинуватість.

Якщо за цей термін (72 години) запобіжний захід буде обрано і застосовано, то в положенні обвинуваченого Ви можете знаходитись не більше 10 діб з моменту застосування до Вас запобіжного заходу. Після закінчення 10 діб вам повинна бути представлена постанова про притягнення Вас до кримінальної відповідальності за скоєння конкретного злочину і роз'яснені Ваші права (обвинуваченого). Після цього Ви повинні бути негайно допитані в якості обвинуваченого. Якщо ж після закінчення 10 діб Вам не висунули обвинувачення, Вас зобов'язані звільнити.

Порушення термінів утримання під вартою завжди вважалося серйозним порушенням норм кримінально-процесуального права, і слідчі за дотриманням термінів намагаються стежити.

Поки ж скажемо, що при допитах і підозрюваний, і обвинувачений попереджаються про відповідальність за відмову від дачі показань, оскільки така відмова для них - форм а захисту.

На що варто звернути увагу? Коли Вас допитують як свідка, допит на законних підставах проводиться без участі захисника. Але з моменту затримання у Вас виникає право на захист, радимо не зневажати цим правом. Свої найперші показання Ви повинні запам'ятати, при можливості слово в слово, і пам'ятати їх до завершення справи. Змінювати показання треба тільки у випадку крайньої необхідності, оскільки це завжди робить негативне враження на слідчого, прокурора і суддю.

Не бравіруйте перед слідчим своїми юридичними пізнаннями, а краще чомно попросіть слідчого роз'яснити Вам процесуальне положення і права.

Шановні учні, дякую за увагу.

Тепер Ви можете поставити мені запитання...

Тема:

Наркоманія в підлітковому середовищі

Шановні учні! Тема мого сьогоднішнього виступу обумовлена тим, що проблема наркоманії в останній час стала дуже актуальною. І особливо нас турбує те, що наркоманія, під якою розуміється вживання речовин здатних викликати хворобливу пристрасть, зустрічається серед молоді і нерідко серед неповнолітніх.

Що робить можливим існування в нашій країні такого явища? Безперечно, що в більшості випадків воно обумовлене схильністю певної частини нашої молоді до наслідування „дурному прикладу“.

Вживання наркотичних речовин найчастіше починається з „цікавості“, після порад та умовлянь когось із знайомих „спробувати“. Відмова викликає насмішки та докори більш бувалих товаришів, звинувачення в недостатчій мужності. З міркувань хибної гордості, подавляючи у собі природне для людини почуття самозбереження, підліток, не наділений в достатній мірі волевими якостями, приймає наркотик, що в перший раз виявляється уже роковим. Справа в тому, що всі наркотичні препарати, які приймаються з метою одурманювання, є сильнодіючими речовинами, вживання яких призводить до трагічних наслідків. Проілюструємо вищезазначене прикладом з практики.

Сергій К., 16 років, учень технікуму. Після конфлікту з батьками для того, „щоб їх провчити“ не прийшов ночувати додому, а залишився в знайомого. Віктор, так звали знайомого, запропонував Сергію разом з ним випити якісь таблетки. Сергій спочатку відмовився, але потім, з цікавості, погодився спробувати. Після вживання таблеток відчув себе погано. Була блювота, почалося головокружіння, відчував, що в очах різало. Спогади про це майже не збереглися. „Було страшно, пам'ятаю, що ще пив пігулки, десь йшли, хтось мене бив“. На світанку Сергій був підібраний робочими на залізничній станції в непритомному стані. В нього була поламана рука, все тіло було в синяках. Три доби лікарі реанімаційного відділення боролись за життя Сергія, настільки сильним було наркотичне отруєння. Живим він залишився, але повноцінною людиною ніколи вже не буде.

При отруєнні наркотичними препаратами кора головного мозку потерпає незворотні зміни.

Кожен вид наркотиків викликає порушення свідомості різного типу та глибини: від звуження до різного ступеня запаморочення. У молодих людей з незрілою нервовою системою дуже часто виникають глибокі порушення свідомості, які визначаються спеціалістами „сутінковими“. У такому стані людина не спроможна давати оцінку своїм діям, її рухи, так би мовити, механічні, у навколишньому середовищі вона зовсім не орієнтується. Нещасних випадків в такому стані слід чекати завжди. У подібній ситуації знаходився і Сергій. Як показало слідство, його знайомий Віктор – наркоман з великим стажем, цілеспрямовано намагався втягти Сергія у вживання наркотиків. Явище серед наркоманів досить розповсюджене та соціальне небезпечне. Довге вживання наркотичних речовин руйнує усе моральне в людині, робить здатним на любий

19

аморальний вчинок. Рано чи пізно визнання трагічності свого становища, зламаності долі змушують скоювати аморальні, з точки зору нормальної людини, вчинки – втягувати в тенета пороку нові жертви, пропагуючи хибні достоїнства наркотиків. Типова логіка наркомана, який вчиняє так: „Чому я один повинен гинути? Чим інші кращі за мене?“. І що найжахливіше – не завжди вдається своєчасно ізолювати від суспільства таких людей та уберегти від їх пагубного впливу наївних підлітків, здатних повірити в грубу брехню.

Другою, не менш важливою причиною, яка змушує деякого пропагувати „переваги“ наркотиків, є бажання нажитися.

Нерідко з підлітками намагаються познайомитись такі-собі „добрі люди“, переконуючи їх прийняти в дар визначену кількість наркотичної речовини. І, якщо знаходиться бажаючий приймати подібні подарунки, вони безкоштовно забезпечують його наркотиками, однак, тільки до того часу, поки у підлітка не з'являється залежність від наркотиків. Ось тоді, знаючи, що жертві нікуди подітись, вони з великим прибутком окупають витрати на „дружні“ подарунки.

Нам відомий випадок, коли дорослий чоловік, хворіючи на наркоманію, привчив до наркотиків свою молодшу сестру, а потім і брата дружини, після чого продавав їм наркотики, примушуючи красти гроші в батьків. Що стосується Сергія, про якого ми розповідали раніше, він ніколи не стане жертвою одурманюючого зілля – „Цікавість коштувала мені надто дорого“ – сказав він. А що могло бути, якби перша доза не виявилася надто великою та не привела його до реанімаційного відділення? Могло б статися найгірше.

Дуже часто, навіть після одноразового прийому, не кажучи вже про довгостроковий, спостерігаються явища, які лікарі називають терміном „психози“. У такому стані людина відчуває, що їй щось погрожує, страх, передчуття близької смерті, їй здається, що її наздоганяють вбивці. Заспокоїти людину та пояснити будь-що неможливо, оскільки навіть близьких людей хворий сприймає, як ворогів та переслідувачів, і здатний спричинити їм тяжкі тілесні ушкодження або, навіть, вбити.

Так, Олександр Р. був затриманий працівниками міліції за те, що на фоні довгострокового вживання наркотиків спричинив тяжку травму матері (вдарив її табуреткою по голові). Після повернення спроможності критично сприймати свої вчинки, Олександр прийшов у відчай від того, що сталося, плакав, клявся, що не хотів цього робити. Мати Олександра стала інвалідом І-ї групи. Звичайно, вона вибачить сина, однак, чи вибачить він себе сам та як йому жити далі після заподіяного?

Найсерйозніше захворювання — шизофренія, вона частіш за все зустрічається серед споживачів наркотиків, їх згубна дія на мозок робить його незвично чуйним до всіляких зовнішніх впливів.

Немає такого внутрішнього органу або системи в людському організмі, які б не страждали та не руйнувались від дії наркотиків. Передчасне старіння, передчасна смерть – неминучий результат дії наркотичної отрути на людський організм.

Ніколи не забуду першого побаченого мною наркомана. Зі мною розмовляв втомлений чоловік з поглядом мертвої людини, рідким, сивим волоссям, гнилими зубами, земляним кольором обличчя, вкритим глибокими змашцками. Виглядав він значно старше 40 років. Я дуже здивувався, коли дізнався, що йому немає ще й 30. Тоді таке передчасне старіння видалося мені дивним, однак в теперішній час я з повною впевненістю можу стверджувати, що цей пацієнт був всього лише типовим наркоманом зі стажем вживання наркотиків близько 10 років.

Чим молодше наркоман-новичок, тим згубніший вплив наркотика на його організм, тим скоріше настає старіння.

Людина, яка вживає наркотики, не може запам'ятати навіть найпростішу інформацію, до навчання стає просто не здатна. Майже завжди на фоні апатії з'являються озлобленість та агресивність. Наркомани дуже часто вступають у конфлікти між собою, нерідко ці конфлікти переростають у бійки з використанням зброї, законом іррим результатом яких стає летальний кінець.

Всякий наркоман веде протиправний спосіб життя. Він, деградує морально та соціальне, як правило, здатен на скоєння злочину, щоб за всяку ціну дістати ті чи інші препарати.

У зв'язку з цим, передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність за вживання, зберігання, перевезення та розповсюдження наркотиків. Покарання передбачено суворе, причому кримінальну відповідальність несуть особи з 14-річного віку.

До осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, пов'язані із незаконним обігом наркотичних речовин, застосовуються заходи впливу на загальних підставах.

За правопорушення, скоєні неповнолітніми до 16 років, несуть відповідальність батьки або особи, які їх замінюють.

Шановні учні, дякую за увагу.

Тепер Ви можете поставити мені запитання...

Тема:

Попередження в-гагнення неповнолітніх у злочинну та іншу протиправну діяльність дорослими особами

Одним з найбільш серйозних факторів, які сприяють злочинним проявам серед неповнолітніх, формуванню антигромадських груп підлітків, реалізації їх протиправного наміру, є вплив підбурювачів та організаторів з числа дорослих осіб, як правило, які ведуть аморальний або злочинний спосіб життя.

Вони здійснюють руйнівний вплив на психологію неповнолітніх, прагнуть перетворити їх у слухняних виконавців своєї волі. Багато з них, підбурюючи підлітків до скоєння злочинів і схилиючи до іншої протиправної діяльності, самі прагнуть залишатися в стороні та уникнути кримінальної відповідальності. Тому втягування дітей та підлітків у скоєння деяких антигромадських вчинків кваліфікується законодавством як злочин.

З метою боротьби зі злочинністю та охорони морально-правового виховання

дітей та підлітків від злочинних посягань в Кримінальному кодексі України передбачається відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, в' пияцтво, в заняття проституцією, жебракуванням, азартними іграми, а рівно використання неповнолітніх з метою паразитичного існування та карається позбавленням волі на строк до 5-ти років, (ст.304 КК України).

Під час втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність доросла особа, як правило, здійснює фізичне насильство або психологічний вплив шляхом наступних дій.

1. Переконання (про можливість без покарання здійснити злочин, отримання певних благ, втіх, про романтизм та героїзм антигромадської, злочинної поведінки і т.п.).
2. Залякування (погроза нанесення побоїв, розголошення відомостей, що порочать особу, позбавлення певних благ і т.п.).
3. Підкупу (надання матеріальної винагороди, надання певних благ, стану і т.п.).
4. Обману (надання не правдивої інформації, створення удаваних ілюзій та уявлень).
5. Збудження почуття помсти (стимуляція фізичної та духовної розправи і т.п.).
6. Збудження заздрості або інших почуттів (переконання отримати або придбати певну річ, зайняти престижне місце в групі і т.п.).
7. Обіцянка придбати або продати крадене, надання порад про місце та спосіб скоєння або укриття слідів злочину, розлиття спиртних напоїв з неповнолітніми з метою полегшення схиляння їх до скоєння злочину та інше.

Таким чином, усі вищезазначені дії як за змістом, так і за метою, направленістю, а у деяких випадках і за формою, носять антисоціальний характер, відповідно особа, яка скоює ці дії, усвідомлює їх небезпечний характер, виконує їх по своїй волі, бажаючи при цьому настання певних наслідків.

Тому, злочинні дії організатора та підбурювача злочинів підлітків завжди скоюються з прямим умислом. У багатьох випадках дорослі намагаються втягнути у скоєння злочинів підлітків, які відрізняються антисоціальним поглядом та поведінкою. Дуже часто таким чином організовуються групи і в цих злочинних групах неповнолітніх дорослі найчастіше виконують роль організаторів, лідерів або найбільш активних виконавців.

Втягнення неповнолітніх у пияцтво, за яке передбачене кримінальне покарання, визнаються дії дорослого, які виражаються в неодноразовому спільному вживанні з ним спиртних напоїв, придбанні для нього таких напоїв. Однак, негативні наслідки можуть наступати також при непомірному одноразовому вживанні з неповнолітнім спиртних

напоїв, в результаті чого вони скоюють тяжкі злочини.

Нерідко, в результаті споживання дорослим неповнолітнього настають тяжкі наслідки для останніх (отруєння, розлад нервової системи і т.п.).

Використання неповнолітніх для умов ведення паразитичного способу життя виражається в проживанні на кошти, які здобуті неповнолітнім у результаті злочинної або іншої протиправної діяльності (зайняття проституцією, жебракуванням, азартними іграми і т.п.). Причому, для складу злочину другорядне значення має повністю або часткове утримання дорослими себе за рахунок коштів, отриманих підлітками.

Втрату взаєморозуміння з батьками, зв'язків з позитивною групою своїх однолітків, підлітки сприймають як „нехтування”, намагаються її подолати шляхом отримання схвалення або захисту, іноді неправильно зрозумілої, від осіб старшого віку, нерідко антигромадської поведінки.

Негативний вплив дорослих часто проявляється у підлітків у грубості, неслухняності, курінні, вживанні алкоголю та наркотичних речовин.

Дорослі організатори та підбурювачі, використовуючи відсутність контролю, примітивність потреб та інтересів підлітків, встановлюють з ними первинні контакти, після чого, за допомогою спільного розпиття спиртних напоїв та участі в протиправних заняттях, їх розвивають та укріплюють.

Наслідки, які настають, а саме руйнування особистості підлітків, дають привід віднести ці дії до злочинів, які представляють підвищену небезпеку.

Тому, шановні діти, будьте уважними і не йдіть на різні „зухвалі” пропозиції дорослих. Знайте, що рано чи пізно це зможе привести на лаву підсудних!

Шановні учні, дякую за увагу.

Тепер В й можете поставити мені запитання...

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК підготовлений
ВКМСД ГУМВС України в Харківській області

